

ตอนที่ 3

การจัดการนกกพิราบแข่ง: การเพาะลูกนกกให้มีสุขภาพสมบูรณ์ Management (ต่อ)

การเพาะพันธุ์ลูกนกก พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ต้องได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ 100% และควรได้รับวัคซีนป้องกัน**โรคพารามิกโซ²** (**Paramyxo**) และ**โรคฝีดาษ³** ส่วนการถ่ายพยาธิอาจไม่จำเป็นหากนกกไม่ได้ถูกปล่อยบิน สัมผัสพื้นดินโดยตรง หรือเคยได้รับการถ่ายพยาธิหลังแข่งหรือก่อนเข้ากรงนกกพันธุ์มาก่อน แต่เพื่อความปลอดภัยและเพิ่มความมั่นใจ ผู้เลี้ยงสามารถจัดโปรแกรมถ่ายพยาธิเพิ่มอีกครั้งได้ แต่ควรระมัดระวังไม่ใช้ยากับนกกมากจนเกินไป เช่น ยารักษา**โรคแคงเกอร์⁴** หรือยารักษาโรคลำไส้อักเสบเพื่อให้นกมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง โดยเฉพาะนกกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์

² **โรคพารามิกโซ** – เกิดขึ้นจากไวรัสชนิดหนึ่งเรียกว่า Paramyxovirus-1 (PMV-1) นกที่ติดเชื้อจะมีอาการทางระบบประสาท นกจะมีอาการเหมือนไม่สามารถทรงตัวเองได้ คอเอียง บางครั้งอาจมีอาการอัมพาตของปีกและขาด้วย ไม่สามารถจิกกินอาหารตามปกติได้ เนื่องจากระบบประสาทตากับร่างกายทำงานไม่สัมพันธ์กัน นกที่ติดเชื้อนี้สามารถรักษาให้หายได้ ถ้ายังสามารถกินอาหารและดื่มน้ำได้ตามปกติ ส่วนอาการทางระบบขับถ่ายนั้น จะเกิดขึ้นเมื่อเชื้อไวรัสได้ทำลายไตของนกที่ติดเชื้อแล้ว นกจะถ่ายเหลวเป็นเมือก ซึ่งจะแตกต่างจากโรคท้องร่วง เนื่องจากของเหลวนี้นี้มาจากไตมิใช่จากลำไส้

³ **โรคฝีดาษ** – แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดที่เป็นที่ผิวหนัง (Cutaneous หรือ Skin form) และชนิดที่เป็นที่ลำคอ (Diphtheritic form) ชนิดที่เป็นที่ผิวหนัง จะมีตุ่มเล็กๆ ขึ้นบนใบหน้าและหลังตา บางครั้งอาจจะพบเม็ดตุ่มตามร่างกาย ขา และเท้า ต่อมาตุ่มจะแห้งอย่างรวดเร็วและเป็นสะเก็ดสีน้ำตาล ถ้าเป็นมากจะทำให้เบื่ออาหาร น้ำหนักลด ชนิดที่เป็นที่ลำคอจะมีบริเวณเนื้อตายสีเหลืองเป็นหย่อมๆ ในปาก ลิ้น และหลอดอาหาร บางครั้งอาจพบที่หลอดลมด้วย ทำให้รบกวนการกินอาหารและการหายใจ ที่ตามักมีน้ำใสๆ ไหลออกมา บนหลังจะเป็นหนองขึ้น อัตราการตายสูงกว่าแบบชนิดที่เป็นที่ผิวหนัง

การเตรียมช่องเข้าคู่⁵ ควรทำประตูเปิด-ปิด เพื่อป้องกันไม่ให้นกที่เข้าช่องผิด จิกตีกัน ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อไข่ และต้องไม่ใช่พ่อพันธุ์ที่ดุจนเกินไป เพราะอาจ ทำร้ายแม่พันธุ์จนบาดเจ็บถึงตายได้ วิธีลดความดุร้ายของพ่อพันธุ์ คือ ต้องสร้าง ความคุ้นเคยให้นกก่อนการเข้าคู่ โดยขังนกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ให้อยู่กรงเดี่ยวแต่ติดกัน โดยมีช่องที่สามารถมองเห็นกันได้เป็นเวลา 3-7 วัน แล้วจึงปล่อยให้เข้าคู่ในระหว่าง โปรแกรมถ่ายพยาธิและทำวัคซีน ซึ่งจะช่วยให้การเข้าคู่ราบรื่นขึ้นมาก

การเข้าคู่นก

⁴ **โรคแคงเกอร์ (Canker)** – ไทรโคโมเนียซิส (Trichomoniasis) หรือ แคงเกอร์ เกิดจากเซลล์ ชนิดหนึ่งที่มีขนาดเล็กมากซึ่งฝังตัวอยู่บริเวณลำคอของนก โดยปกตินกพิราบส่วนใหญ่จะมีเชื้อนี้ อยู่ในระบบทางเดินหายใจอยู่แล้วแต่ไม่เป็นอันตรายหากมีในปริมาณน้อย แต่ถ้ามีจำนวนมาก อาจเป็นอันตรายถึงตายได้ โรคนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับนกทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกนกที่ยังไม่มี ภูมิคุ้มกัน ลักษณะของเชื้อที่มองด้วยตาเปล่าเห็นจะเป็นก้อนเหลืองๆ อยู่ในช่องคอของนก ซึ่งอาจ ลามไปถึงตับได้ ทั้งนี้ ต้องใช้กล้องส่องดู อาการของนกที่ติดเชื้อมีคือ น้ำหนักตัวจะเบาลง ท้องเสีย มีอุจจาระเหลวเป็นสีเขียวเข้ม

⁵ **การเข้าคู่** – การจับคู่ผสมพันธุ์

สิ่งที่ขาดไม่ได้ในช่วงเข้าคู่ คือ อาหารเสริมประเภทวิตามิน เกลือแร่ อิฐ เปลือกหอย ต้องมีไว้ประจำกรง เพราะอาหารเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความสมบูรณ์ของไข่ เสริมแคลเซียม และสารอาหารต่างๆ ส่วนในช่วงการผลิตไข่ นกต้องการโปรตีนมาก จึงต้องเพิ่มถั่วและอาหารเสริมชนิดต่างๆ มากเป็นพิเศษ และช่วงที่ไข่ยังไม่ฟัก ควรให้อาหารวันละ 2 มื้อ แต่หากต้องการให้นกไข่ครอกสอง ครอกสามเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มซามโซไข่เพื่อป้องกันไม่ให้นกกอกอุจจาระรดไข่ครอกหลังๆ ซึ่งจะทำให้ไข่ไม่ฟักเป็นตัว

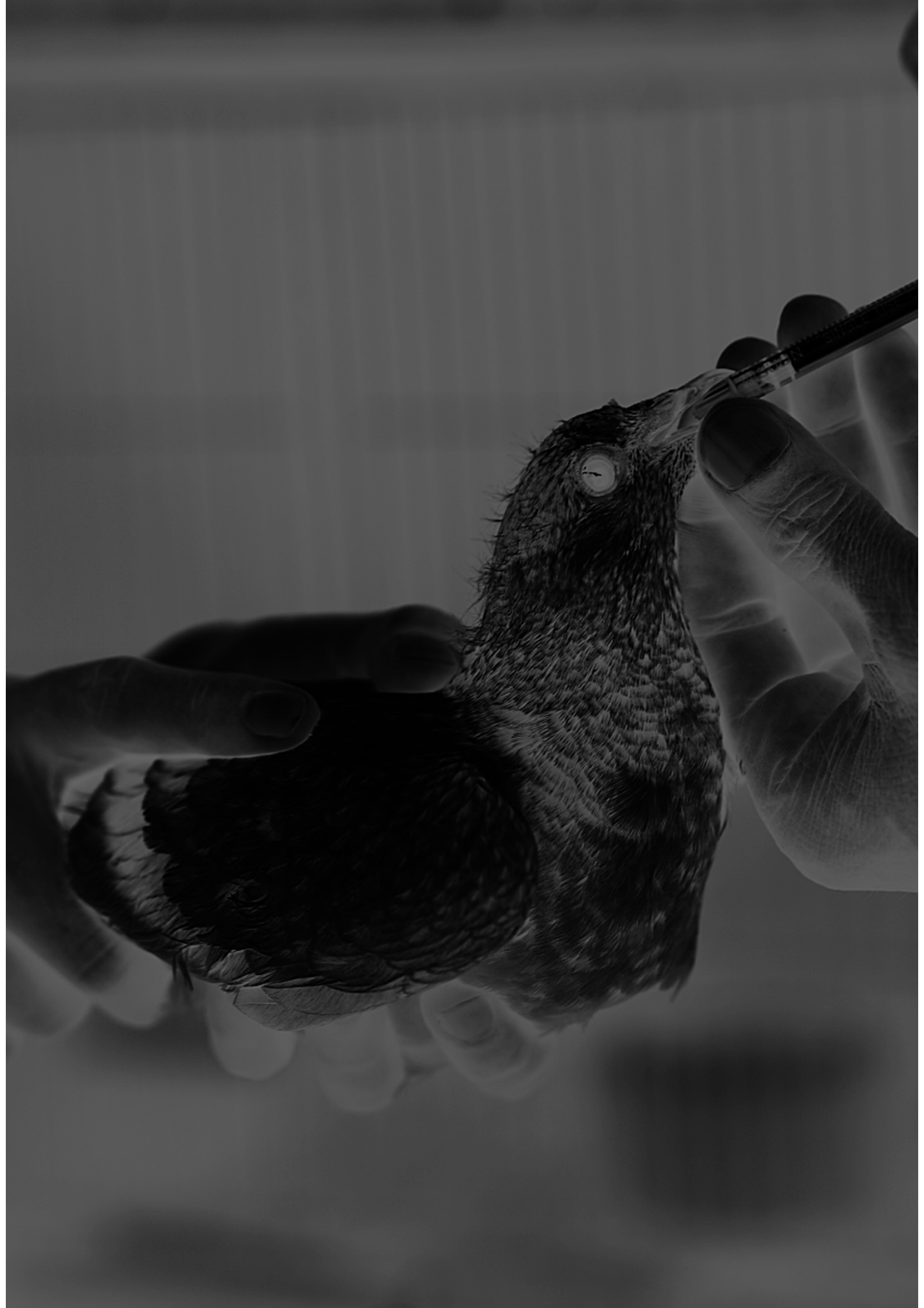
ลูกนก ควรได้รับแคลเซียมหรือยีสต์เสริมเพื่อเพิ่มโครงสร้างกระดูก ขนให้สวยงาม แข็งแรง และช่วยให้ระบบการย่อยอาหารทำงานได้ดีขึ้น หรือหากต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย อาจใช้แคลเซียมยีสต์ของสุนัขซึ่งราคาถูกมาก

การแยกลูกนก ควรทำในช่วงอายุ 26-28 วัน จะช่วยให้การ**ไฮม**⁶ ง่ายขึ้น เพราะลูกนกยังบินไม่แข็งแรง แต่สิ่งสำคัญที่มองข้ามไม่ได้คือควรแยกกรงลูกนกออกจากกรงนกโต เพื่อป้องกันการถูกรังแก และช่วยลดความเครียดของลูกนกด้วยไม่ควรปล่อยให้ลูกนกอยู่อย่างแออัด โดยขนาดของกรงที่เหมาะสม คือ 2 ตัวต่อ 1 ลูกบาศก์เมตร (ขนาดเดียวกับนกโต) หากเกินกว่านี้ควรติดตั้งพัดลมระบายอากาศ

พื้นกรง ควรใช้พื้นกรงแบบกรงไก่ คือ ระบบพื้นตะแกรง เพราะมีข้อดีหลายประการ ทั้งทำความสะอาดง่ายและถูกสุขอนามัย เพียงแค่ยกพื้นกรงให้สูงขึ้นก็ไม่ต้องเสียเวลาชูดูจจาระนกโดยตรงเหมือนระบบพื้นไม้หรือพื้นปูน

เมื่อปฏิบัติมาถึงจุดนี้ ท่านก็จะมีลูกนกที่สมบูรณ์พร้อมเข้าสู่การแข่งขันในฤดูกาลที่จะมาถึงในไม่ช้า

⁶ **การไฮม** คือ การฝึกให้ลูกนกรู้จักแบ่นที่เป็นที่สำหรับเข้ากรง วิธีการ คือ นำลูกนกไปวางไว้บนแบ่น ลูกนกจะสังเกตและจดจำบริเวณรอบๆ แบ่นได้ว่าเป็นที่ที่มันจะสามารถบินกลับเข้าบ้านได้ แต่ถ้าลูกนกยังบินไม่ได้ อาจใช้วิธีกระพือปีกคล้ายการหัดบิน โดยปล่อยให้ลูกนกคุ่นเคยกับแบ่นประมาณ 10-15 นาที และควรดูแลอย่างใกล้ชิด มิเช่นนั้นลูกนกอาจพลัดตกลงมาได้

ตอนที่ 4

การจัดการนกพิราบแข่ง:

การจัดโปรแกรมการไถยา

Management

(ต่อ)

ดร.วิม ปีเตอร์ ให้ความสำคัญกับเรื่องการรักษาสุขภาพอนามัยของนกมากกว่าการใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งมักจะส่งผลข้างเคียงต่อนก แต่การไถยาก็หลีกเลี่ยงได้ยากโดยเฉพาะเมื่อเกิดโรคระบาด การทำวัคซีนหรือการควบคุมการไถยาให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมจึงน่าจะเป็นผลดีที่สุด แต่ยาที่ขายตามท้องตลาดมีหลายประเภท อีกทั้งประเภทเดียวกันก็ผู้ผลิตหลายราย มีชื่อทางการค้าแตกต่างกันออกไป ดังนั้น ควรอ่านฉลากให้ดีก่อนใช้เพื่อป้องกันการไถยาเกินขนาด ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการแข่งขัน โดยแบ่งระยะเวลาการไถยาที่เหมาะสมได้ 4 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงพักและ/หรือช่วงถ่ายขน

การถ่ายพยาธิ ได้แก่ พยาธิตัวกลมและพยาธิเส้นด้าย สำหรับนกพันธุ์ที่ไม่ได้ออกไปสัมผัสพื้นดินหรือเลี้ยงในกรงที่ไม่สัมผัสกับอุจจาระของนกตัวอื่นนั้น ไม่จำเป็นต้องถ่ายพยาธิบ่อยก็ได้ แต่ควรถ่ายต่อเนื่องกัน 2 ครั้ง เพื่อป้องกันไข่พยาธิที่ตกค้างพักเป็นตัวในช่วงสัปดาห์ที่ 2

ไรและแมลงวันนก ควรทำการจุ่มยาในกลุ่ม Ambush เพื่อฆ่าไรและแมลงวัน โดยใช้ยาเพียง 1-2 มิลลิลิตร ละลายในน้ำ 1 ลิตร ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในบ้านเรา คือ ยา C1

การทำวัคซีน เน้นเฉพาะวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษและโรคพาราไมกโซที่ทำให้คอเอียง หัวหมุน โดยใช้วัคซีนแบบฉีดของลาโซตาหรือวัคซีนรวมที่มีจำหน่ายทั่วไป

2. ช่วงก่อนการแข่งขัน

โรคแคงเกอร์ ควรใช้ยาป้องกันก่อนการแข่งขัน แต่ยาที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในบ้านเราส่วนใหญ่ใช้ชื่อทางการค้า เช่น สปาร์ตริก (Spartrix) แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีตัวยาอีกหลายชนิดที่สามารถหาซื้อได้ในราคาที่ถูกลงกว่ามาก โดยมีตัวยาสำคัญ เช่น Metronidazole Carnidazole Ronidazole จะใช้ตัวใดตัวหนึ่งหรือหมุนเวียนกันก็ได้ ใช้เพียง 50 มิลลิกรัม ต่อตัว เพียง 1 ครั้ง เพื่อป้องกัน แต่ในกรณีที่ไม่สะดวกป้อนเป็นรายตัว อาจผสมน้ำให้กินติดต่อกัน 7 วัน ในอัตราส่วน 5 กรัม ต่อน้ำ 8 ลิตร หรือ 1,250 มิลลิกรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร ถ้าเป็นแคปซูลให้ใช้ 250 มิลลิกรัม 5 เม็ดต่อน้ำ 1 ลิตร ซึ่งจะช่วยประหยัดค่ายาได้มาก

อาการท้องเสียจากเชื้อ Coccidiosis⁷ นกที่ขอมบินหรือบินแข่งในระยะไกลๆ มักจะร่อนลงกินน้ำข้างทางที่มีเชื้อโรคทำให้เกิดอาการท้องเสียได้ง่าย ยาที่ป้องกันโปรโตซัวกลุ่มนี้ได้ดีจะเป็นยาในกลุ่มซัลฟา เช่น Sulphamezathine Trilineplus ซึ่งนิยมใช้ในสัตว์ปีก หาซื้อได้ที่ร้านขายยาสัตว์ ส่วนขนาดที่เหมาะสมเลือกใช้ได้ตามใบกำกับยา

โรคหวัดตาและโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ โดยทั่วไปหากมีการให้ยาป้องกัน 2 โรคแรกเป็นอย่างดีแล้ว ฤทธิ์ยาจะครอบคลุมถึงอาการหวัดตาหรือการติดเชื้อทางเดินหายใจด้วย แต่หากจำเป็นต้องให้ยา ถ้าเป็นชนิดแคปซูล 100 มิลลิกรัม ให้แบ่งเป็น 4 ส่วน โดยแบ่งให้ทีละส่วน เพราะหากให้มากเกินขนาดนกจะอาเจียนและส่งผลเสียต่อการแข่งขันและระบบภายในของนก

การให้วัคซีน ทำโปรแกรมเดียวกับช่วงพัก เฉพาะนกที่ไม่ได้ทำวัคซีนให้ในช่วงพักเท่านั้น

3. ช่วงฤดูการแข่งขัน

นกที่สุขภาพสมบูรณ์พร้อมเท่านั้นจึงจะมีโอกาสชนะรางวัลใหญ่ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังการติดเชื้อจากการอยู่รวมกันบนรถและการแฉะกินน้ำสกปรก

⁷ **ค็อกซิไดโอซิส (Coccidiosis)** เป็นโรคนกพิราบชนิดหนึ่งที่เกิดจากเชื้อโปรโตซัวชนิด coccidiosis ที่ทำให้เกิดโรคบิดในคน มักพบในนกที่จิกกินอาหารจากพื้นสกปรกหรือจากน้ำที่ไม่ได้เปลี่ยนทุกวัน ทำให้เกิดการบวมของลำไส้ ท้องเสีย น้ำหนักลด

ระหว่างทางให้มากที่สุด วิธีการที่ง่ายที่สุด คือ การจัดโปรแกรมให้ยาหมუნเวียน
ทุกๆ 4 สัปดาห์ ดังนี้

- สัปดาห์ที่ 1 ป้องกันโรคแคงเกอร์
- สัปดาห์ที่ 2 ป้องกันโรคท้องเสีย
- สัปดาห์ที่ 3 ป้องกันการติดเชื้อทางเดินหายใจหรือหวัดนก
- สัปดาห์ที่ 4 จุ่มยาฆ่าไรและแมลงวันนก พร้อมถ่ายพยาธิ

ทั้งนี้ นกที่กลับมาจากการแข่งขันหรือการซ้อมทางไกลควรได้รับวิตามิน
ละลายน้ำหรืออิเล็กโทรไลต์^๘ (Electrolyte) เพิ่มด้วย เพื่อความสดชื่นและ
การฟื้นตัว

4. การรักษาโรค

วิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันโรค คือ การดูแลสุขภาพอนามัย กรง สภาพแวดล้อม
ตลอดจนการให้ยาป้องกันล่วงหน้าใน 3 ช่วงแรกดังที่กล่าวไปแล้ว แต่หากเกิดโรคขึ้น
ก็ควรต้องรีบรักษา ไม่ควรนำนกใหม่หรือนกที่ต่างหลายคินไปปล่อยรวมกัน จนกว่า
จะแน่ใจว่าสามารถควบคุมการระบาดของโรคได้ ยาที่ใช้รักษาโรคต่างๆ มีดังนี้

โรคแคงเกอร์ (Canker) รักษาด้วยยา Metronidazole Carnidazole
Ronidazole ครั้งละ 50 มิลลิกรัม ต่อวันต่อตัว

อาการท้องเสียจากเชื้อ Coccidiosis รักษาด้วยยา Sulphamezathine
หรือ Trilineplus

โรคหวัดตาหรือโรคทางเดินหายใจ รักษาด้วยยา Doxycycline ขนาด
25 มิลลิกรัม ต่อวันต่อตัว

โรคพาราไทฟอยด์ (Paratyphoid) รักษาด้วยยา Tetracyclines

^๘ **อิเล็กโทรไลต์ (Electrolyte)** สารที่ละลายในตัวทำละลายแล้วสามารถแตกตัวเป็นไอออน
และนำไฟฟ้าได้ ในที่นี้หมายถึงเกลือแร่และวิตามินที่ใช้ละลายน้ำให้นกกิน

Amoxycillin หรือ ยาในกลุ่มซัลฟา เช่น Trilineplus ซึ่งใช้ได้ดีกับการติดเชื้อทางเดินอาหารประเภทถ่ายเหลว อุจจาระเขียวและอุจจาระขาวด้วย

โรคฝีดาษ โดยปกติสามารถปล่อยให้หายเองได้ แต่หากจำเป็นต้องใช้ยา ให้ใช้ยาปฏิชีวนะกลุ่มรักษาอาการอักเสบรุนแรง เช่น Doxycycline ได้ จนกว่าฝีจะหลุด

โรคพาราไมกโซ หากติดเชื้อแล้วให้ใช้วัคซีนชนิดเชื้อตายรักษาเท่านั้น อาการถ่ายจะดีขึ้นภายใน 4-6 สัปดาห์ ระหว่างนี้ควรให้น้ำผสม Sodium hypochlorite (Jik®) ควบคู่ไปด้วย หากนกมีอาการทางประสาทร่วมด้วยควรกำจัดการเสียบ

โรคพยาธิ เกิดขึ้นเป็นประจำกับนกที่กินน้ำข้างทางซึ่งมีพยาธิปนอยู่ ดังนั้นจึงควรทำการถ่ายพยาธิในฤดูการแข่งขันอย่างน้อยทุก 4-6 สัปดาห์

การป้องกันหรือกำจัดไรและแมลงวันนก ควรผสมยา Ambush 1-2 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 1 ลิตร ให้นกกุ่มเพื่อให้นกได้พักผ่อนเต็มที่ ปราศจากแมลงรบกวน

พึงระลึกอยู่เสมอว่า นกที่มีอาการติดเชื้อทุกประเภทควรแยกออกมาดูแลเป็นพิเศษและป้องกันการระบาดของโรคอย่างเข้มงวด

จะเห็นได้ว่า โปรแกรมการให้ยาของ ดร.วิม ปีเตอร์ นั้น สามารถปฏิบัติตามได้ง่าย โดยปฏิบัติเป็นกิจวัตรหมุนเวียนกันไปใน 4 สัปดาห์

เลี้ยงนก อย่างผู้ชนะ
โดย ดร.ธีระชน มโนมัยพิบูลย์

